

DOI: <http://doi.org/10.32750/2026-0236>

УДК [338.24+001.895](477)

JEL Classification: E62, L51, L74, L85

Ушенко Наталя Валентинівна

д.е.н., професор

професор кафедри міжнародної економіки

Київський столичний університет ім. Бориса Грінченка

Київ, Україна

ORCID ID: 0000-0002-3158-4497

e-mail: ushenko_nv@ukr.net

ФІНАНСОВО-КРЕДИТНІ ВАЖЕЛІ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ: ПОВЕДІНКОВА ТРАЄКТОРІЯ В БУДІВНИЦТВІ

Анотація. У статті ідентифіковано та охарактеризовано функції державного регулювання інноваційної діяльності в будівництві, констатовано перелік фінансово-кредитних важелів, що найбільш використовувалися в сучасних умовах. Вивчення вітчизняного та закордонного досвіду дозволило встановити, що фінансові джерела інноваційної діяльності в Україні в основному зосереджені у державному та місцевих бюджетах. Охарактеризовано важелі державного регулювання інноваційної діяльності в будівництві, пріоритетними у якому розкрито фіскально-бюджетний та фінансово-кредитний. На основі аналізу показників інноваційної діяльності вітчизняних підприємств у 2015–2024 рр. оцінено стан її результативності та окреслено проблеми її реалізації. Узагальнено наявні пропозиції кредитів на придбання житла, зокрема за програмою «Оселя», довгострокових пільгових кредитів від Держмолодьжитло, державних пільгових іпотечних кредитів, власних іпотечних продуктів від комерційних банків (Ощадбанк, Кредобанк, ОТП Банк). Акцентовано увагу на моделі муніципального орендного житла в Україні, в процесі реалізації якої одночасно вирішуються соціальні потреби населення, яке втратило житло внаслідок військових дій, та потреби розвитку територіальних громад. Проаналізовано причини стану інноваційної діяльності в будівництві через призму її державного регулювання в Україні. Здійснено діагностику реалізації програмно-цільової, нормативно-правової та фіскально-бюджетної функції державного регулювання інноваційної діяльності в будівництві та їх роль у підвищенні дієвості фінансово-кредитних важелів. Визначено, що гармонізація стандартів інноваційної діяльності в будівництві європейським стандартам має відбуватися у напрямках енергоефективності через впровадження стандартів «будинків з нульовим споживанням енергії», екологічності на основі використання вторинної сировини (рециклінгу бетону, матеріалів з низьким вуглецевим слідом), цифровізації завдяки широкому впровадженню Building Information Modeling-технологій. Це стає обов'язковим для державних тендерів та безпеки на основі застосування нових методів розрахунку вогнестійкості та сейсмостійкості за європейськими методиками.

Ключові слова: інновації в будівництві; інноваційна діяльність; інноваційний розвиток; державне регулювання; джерела фінансування; фінансово-кредитні важелі; податкове стимулювання; поведінкова траєкторія, інвестиційне забезпечення; стратегія розвитку.

ВСТУП

Постановка проблеми. Динамічні та кризові трансформації національної економіки забезпечують функціонал державного регулювання інноваційних процесів у будівництві в якості ключового інструменту забезпечення структурної модернізації та відтворення виробничо-технічного потенціалу галузі, що набуває критичного значення в контексті її провідної ролі у післявоєнному відновленні України. Будівельний комплекс, як стратегічна галузь, має статичну основу масштабної реконструкції інфраструктури, житлового фонду, промислових і соціальних об'єктів, де інноваційні технології цифровізації, енергоефективності та ресурсозбереження визначають ефективність і стійкість відновлювальних процесів. Інноваційний розвиток будівництва одночасно визначається параметрами фінансово-кредитного забезпечення, пропускає реалізацію науково-дослідних та дослідно-конструкторських розробок, впровадження інноваційних будівельних технологій, матеріалів і цифрових рішень, пов'язаних зі значними інвестиційними витратами та підвищеним рівнем інноваційного ризику. У цьому контексті фінансово-кредитні важелі державного регулювання доцільно розглядати як синергію інструментів прямого та непрямого впливу (податкові

стимули, інвестиційні податкові кредити, пільгове кредитування, державні гарантії, бюджетне фінансування тощо), які виконують умови формування інвестиційно-інноваційного запиту та інтенсивність інноваційної активності суб'єктів будівництва в умовах післявоєнної відбудови.

Наявний фінансово-кредитний механізм державного регулювання інноваційної діяльності у будівництві характеризується фрагментарністю, низьким рівнем інтегрованості інструментів і недостатньою орієнтацією на довгострокове відтворення інноваційного потенціалу галузі, що зумовлює розрив між задекларованими цілями інноваційної політики та реальними можливостями доступу до ресурсів для реалізації відновлювальних проєктів. У зв'язку з цим релевантним науковим завданням є забезпечення результативності фінансово-кредитних важелів державного регулювання на основі їх синергетичної взаємодії в межах цілісного фінансово-кредитного механізму інноваційного розвитку. Наукова проблема полягає в теоретичному уточненні змісту та структури цього механізму, диспропорції між потребами інноваційної діяльності будівельної сфери в умовах післявоєнного відновлення України та наявним інструментарієм фінансово-кредитної підтримки, а також у визначених напрямках його удосконалення з урахуванням галузевої специфіки, ризик-профілю, інноваційних будівельних проєктів і пріоритетів національної програми відбудови.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження прикладних засад державного регулювання інноваційної діяльності у будівництві проводять такі вітчизняні науковці як Т. Заяць [2], Л. Згалат-Лозинська [4], Т. Іванова, М. Клименко [5], І. Корсун, М. Зінченко, О. Мостовенко [6], О. Дацій [3], Н. Соколова, Ю. Штулер [14]. Водночас значний доробок науковців з проблематики державного регулювання інноваційного розвитку потребує дослідження особливостей та напрямів удосконалення фінансово-кредитного стимулювання інноваційної діяльності в будівництві в умовах військової ситуації та соціально-економічних умов. У 2024 році в Україні затверджено «Стратегію цифрового розвитку інноваційної діяльності України до 2030 року» [16], в якій артикульовано візію України як держави-лідера у сфері високих технологій та інновацій, що передбачає інтенсифікацію процесів цифрової трансформації, у тому числі в будівельній сфері, через підвищення рівня цифрової технології виробничих, проєктних та управлінських процесів.

Мета статті — розкрити фінансово-кредитні важелі державного регулювання інноваційної діяльності в будівництві та обґрунтувати напрями їх оптимізації з урахуванням перспективної поведінкової траєкторії гармонізації з європейськими стандартами.

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Базовими джерелами фінансового забезпечення інноваційної діяльності згідно Закону України «Про інноваційну діяльність» являються кошти державного та місцевих бюджетів, кошти іноземних інвесторів та міжнародних організацій, власні та кредитні кошти суб'єктів господарювання, кошти спеціальної неприбуткової бюджетної установи «Національний фонд досліджень України», інші не заборонені законом фінансові ресурси [10]. При цьому економічно розвинені країни пріоритетно концентруються на використанні опосередкованих важелів впливу, цілеорієнтирами яких є створення умов для активізації інноваційної активності суб'єктів господарювання через залучення інвестицій за умов гарантії державних структур, податкові кредити та преференції, цільові трансфери, пільгові умови оподаткування, інвестиційні дотації.

Слід зазначити, що державне регулювання інноваційної діяльності в будівництві реалізується через множину функцій, зокрема, пріоритетними є фіскально-бюджетна та фінансово-кредитна. Фінансово-кредитна функція орієнтована на здійснення державного замовлення для науково-дослідних установ, які розробляють інноваційні технології та матеріали для будівельної сфери, здійснюють цифровізацію та роботизацію управлінських та виробничих робіт, фінансування конструкторської, інженерно-проектувальної діяльності,

укладання контрактів державно-приватного партнерства для побудови безпекових укріплень військового захисту, соціального будівництва для внутрішньо переміщених осіб, відновлюючого капітального ремонту житла, яке постраждало від обстрілів.

Галузева специфіка поведінкових траєкторій фінансово-кредитних важелів інноваційної діяльності в будівництві обумовлюється залежністю їх результативності від джерел та форм фінансової підтримки. З метою визначення результативності державного регулювання здійсимо моніторинг ефективності інноваційної діяльності українських підприємств у 2015–2024 рр. (табл. 1).

Аналіз показників інноваційної діяльності за 2015–2024 рр. на основі статистичної інформації Державної служби статистики України продемонстрував таку динаміку:

- витрат на проведення наукових досліджень зросли на 157,4 %, зокрема, із них у сфері фундаментальних наукових досліджень — у 2,4 рази, прикладних наукових досліджень — у 4,6 рази, науково-технічних (експериментальних) розробок — у 2,1 рази. При цьому показники з урахуванням інфляції зросли тільки за категорією прикладних НДР. При цьому частка витрат на виконання наукових досліджень і розробок зменшилася на 0,18 % по відношенню до ВВП;
- чисельність інноваційно активних промислових підприємств зменшилася на 23,9%, що свідчить про загальне зниження інноваційної активності у країні, зокрема чисельність зареєстрованих патентів на винаходи національними заявниками скоротилася на 74,5%, у будівництві ці процеси відбувалися повільніше — на 54,2%; чисельність зареєстрованих патентів на корисні моделі національних заявників — на 36,5 %, у т.ч. у будівництві — на 27,7%; чисельність зареєстрованих патентів на промислові зразки від національних заявників знизилася на 53,4%, хоча на знаки для товарів і послуг збільшилися на 30,4%.

Стратегічні пріоритети реалізації інноваційної політики реалізується через програмно-цільову компоненту державного регулювання інноваційної діяльності в будівництві визначається з урахуванням чинних нормативно-законодавчих документів, зокрема «Стратегії розвитку сфери інноваційної діяльності на період до 2030 року» [15], Цілей сталого розвитку України на період до 2030 року [12], «Плани заходів на 2025–2027 роки з реалізації Державної стратегії регіонального розвитку на 2021–2027 роки» [9]. У Законі України «Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні» [11], «Планах заходів на 2025–2027 роки з реалізації Державної стратегії регіонального розвитку на 2021–2027 роки» [9] серед пріоритетних видів економічної діяльності вказують енергетичну, переробну та аграрну галузі, застосування ресурсозберігаючих технологій та наноматеріалів, але будівництво не визначалося серед них.

Децентралізація зумовила переорієнтацію державної підтримки будівництва з повноважень Кабінету Міністрів України на територіальні громади та інвесторів, що зумовило зміну організаційної виконавчої моделі до Директорату просторового планування територій та архітектури у підпорядкуванні Міністерства розвитку громад та територій України. У 2026 році за інформацією Міністерства розвитку громад та територій оголошено 25 ініціативних звернень від громад, які націлені на реалізацію новітньої соціально-орієнтованої моделі, якою передбачається будівництво житла для внутрішньо переміщених осіб, які втратили власне житло, фахівців, які працюватимуть і залишатимуться в громадах [1]. Такий підхід у перспективі дозволить масштабувати модель муніципального орендного житла по всій Україні, одночасно вирішуючи соціальні потреби населення та потреби розвитку територіальних громад через нарощування економічної активності на локальному ринку праці. Отже, здійснення проєктів житлової політики релевантно залежить від можливостей місцевих бюджетів, при цьому безпекова ситуація при активних військових діях на території України зумовлює запит на будівництво у більш віддалених територіях від фронту.

Таблиця 1

Динаміка показників інноваційної діяльності українських підприємств у 2015-2024 рр.

Показники інноваційної діяльності	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	Зміни 2024 р. до 2015 р.	
											абс.	відн.
Витрати на виконання наукових досліджень і розробок — усього, млн. грн	11003,6	11530,7	13379,3	16773,7	17254,6	17022,4	20973,8	17117,8	21348,1	28328,2	17325,1	157,4
в т.ч. фундаментальних наукових досліджень, млн. грн.	2460,2	2225,7	2924,5	3756,5	3740,4	4258,9	5163,7	4081,4	4424,4	5831,3	3371,1	137,0
прикладних наукових досліджень, млн. грн.	1960,6	2561,2	3163,2	3568,3	3635,7	3971,4	4821,3	4827,6	6348,4	9013,8	7053,2	359,7
науково-технічних (експериментальних) розробок, млн. грн.	6582,8	6743,8	7291,6	9448,8	9878,5	8792,1	10988,8	8208,9	10575,3	13483,1	6900,3	104,8
Частка витрат на виконання наукових досліджень і розробок у ВВП, %	0,55	0,48	0,45	0,47	0,43	0,41	0,38	0,33	0,32	0,37	-0,18	-32,73
Кількість інноваційно активних промислових підприємств	824	834	759	777	782	809	453	423	354	627	-197,0	-23,9
Кількість зареєстрованих патентів на винаходи (національні заявки)	1516	1277	1224	1203	1248	1086	990	630	429	386	-1130	-74,5
в т.ч. у будівництві	83	52	60	58	54	65	73	35	66	38	-45	-54,2
Кількість зареєстрованих патентів на корисні моделі (національні заявки)	8490	9 473	8 979	8 982	8288	6229	4214	2031	2675	3099	-5391	-63,5
в т.ч. у будівництві	394	442	474	459	424	324	318	187	209	285	-109	-27,7
Кількість зареєстрованих патентів на промислові зразки (національні заявки)	1957	2134	2113	2 077	2 396	2047	1751	656	778	911	-1046	-53,4
Кількість зареєстрованих свідоцтв на знаки для товарів і послуг (національні заявки)	9539	11007	12986	13 553	14 788	16839	19166	13072	12128	12438	2899	30,4
Кількість зареєстрованих договорів щодо розпорядження майновими правами	2150	2086	2152	2731	2824	1987	2134	1242	1873	1645	-505	-23,5
на винаходи	179	148	122	100	127	164	100	75	148	94	-85	-47,5
корисні моделі	121	111	116	120	114	279	152	45	154	74	-47	-38,8
промислові зразки	107	70	125	82	77	77	72	69	217	43	-64	-59,8
знаки для товарів і послуг	1679	1823	1747	2429	2506	1467	1810	1053	3566	1444	-235	-13,9

Джерело: складено автором на основі [8, с. 164, 166, 170, 171], [13, с.20]

Обсяги фінансування інноваційної діяльності залежні від фіскально-бюджетної функції державного регулювання, для якої характерна неузгодженість інноваційної та податкової політики через відсутність податкових канікул для інноваційних підприємств. Зарубіжний досвід підтверджує залежність активності інноваційної діяльності від прямого фінансування, впровадження податкових канікул з відстроченим погашенням податкового кредиту. У Податковому кодексі України для інноваційних підприємств немає особливих умов оподаткування при техніко-технологічній модернізації.

В Україні наразі наявні пропозиції кредитів на придбання житла:

- за програмою «ЄОселя», яка є програмою доступної іпотеки, за якою можна отримати кредит під 3% (для військових, медиків, педагогів, науковців) або 7% (для інших громадян) річних для придбання житла не старшим за 10 років;
- Держмолодьжитло пропонує для молодих сімей, які не мають власного житла, довгострокові пільгові кредити;
- держава пропонує пільгові іпотечні кредити (3% річних) внутрішньо переміщеним особам, які не володіють власним житлом на підконтрольній території України;
- комерційні банки (Ощадбанк, Кредобанк, ОТП Банк) пропонують власні іпотечні продукти, де ставка може бути вищою (від 30% річних), а перший внесок часто становить від 20%. Ключові вимоги для отримання кредиту: перший внесок складає зазвичай від 20% вартості житла, хоча за пільговими програмами може бути від 6%; щомісячний платіж не повинен перевищувати 30–50% сукупного доходу сім'ї.

Разом з тим, в Україні не розвинене іпотечне житлове кредитування, яке практикується в економічно розвинених країнах світу. При державному гарантуванні вкладів створення державних іпотечних банків дозволить акумулювати кошти інвесторів будівництва, які будуть вкладати кошти під низький відсоток з гарантією отримання еквівалента у вигляді квадратних метрів житла певного класу. Це дозволить знизити ризик для інвесторів та надати обігові кошти будівельним підприємствам, які, внаслідок специфіки своєї діяльності змушені шукати баланс між ліквідністю та збільшенням зростанням обсягів поточних активів внаслідок зростання обсягів будівельно-монтажних робіт, що в підсумку приводить до підвищення ризику настання банкрутства внаслідок коливань валютного курсу або облікової політики Національного банку, випуску не підкріплених товарною масою облігацій внутрішньої державної позики [7, с. 41]. При запровадженні державного іпотечного кредитування будівництва необхідно, щоб іпотечні облігації забезпечувалися цінними паперами державного сектору з визначеною нормою доходності. Такі іпотечні банки є досить стабільними, внаслідок ліквідності активів та прозорості звітності їхня діяльність є більш прозорою та більш контрольованою. Наразі в Україні не створені такі інституції переважно через відсутність політичної волі депутатів Верховної Ради різних скликань. Хоча цей закон, так само як і запровадження третього рівня пенсійного законодавства, має принести більшу стабільність фінансовій системі України, зменшити соціальні виплати та дефіцит державного бюджету, що, в свою чергу, забезпечить більшу стабільність, зокрема, фінансового сектора та загалом економіки України.

Також на розвиток будівництва та інноваційної діяльності в ньому суттєво впливають розширення страхового ринку та функціонування компаній управління активами, зокрема венчурних фондів.

За умов обмеженості коштів бюджетних фондів з метою активізації інноваційної діяльності в будівництві доцільно залучати кошти приватних інвесторів через укладання контрактів державно-приватного партнерства.

Пріоритетно в Україні передбачено фінансування наукових розробок через участь у проєктах, які орієнтовані на пріоритети розвитку економіки держави, що для будівництва може бути застосовано щодо екологічних та енергоефективних проєктів. В умовах ведення військових дій на території України цей пріоритет зміщується на будівництво соціального житла, відновлення нерухомості після бойових пошкоджень, державно-приватне партнерство муніципальних програм будівництва для оренди. Аналіз сучасних світових тенденцій розвитку інновацій в будівництві дозволило виявити, що вони спрямовані на застосування:

- прогресивних будівельних технологій (наприклад, блочно-панельна технологія будівництва споруд, що дозволяє будувати їх без використання висотних кранів, посеційно розташовуючи конструкції на проєктному рівні);
- ефективних будівельних матеріалів, що мають підвищену зносостійкість, екоефективність, міцність, енергоефективність, зокрема сучасних композитних матеріалів (склоарматури, цегли, бетону, оздоблювальних матеріалів тощо);
- нових підходів до районування та архітектурного планування об'єктів з метою максимального використання відновлюваних джерел енергії, налагодження транспортної та соціальної інфраструктури;
- застосування інжинірингових технологій для архітектурного планування будівель та споруд та ландшафтного проєктування з розширеними функціями тривимірної графіки;
- енергозберігаючі технології у будівництві, застосування нових видів матеріалів, що дозволяють знизити тепловіддачу, покриттів, що акумулюють енергію сонця, теплих джерел тощо; технологій «розумний дім» та «еко-дім»;
- використання сучасних машин, будівельного обладнання та інструментів, що дозволяють скоротити терміни будівельно-монтажних робіт; спростити процес зведення споруд.

Інноваційна діяльність у будівництві має значний потенціал у впровадженні технологічних регламентів, узгоджених із Регламентом (ЄС) № 305/2011 Європейського Парламенту та Ради від 09.03.2011 «Про продаж на ринку будівельної продукції» (замінив Директиву Ради 89/106/ЄС), що встановлює єдині правила оцінки відповідності будівельних виробів (від металоконструкцій до теплоізоляції, вікон, покриттів і збірних елементів), забезпечуючи їхню стабільність показників, безпеку та екологічність. В Україні запровадження цієї норми регулюється Законом «Про затвердження будівельної продукції на ринку комплекту» (набрав чинності від 01.01.2023), з повним переходом на нову модель ринку з 01.01.2026, коли втратить чинність постанови № 1764 від 20.12.2006 «Про затвердження Технічного регламенту будівельних виробів, товарів, що виробляють продукцію».

Проте повна гармонізація з європейськими регламентами залишається неповною: важлива частина Державних будівельних норм (ДБН) оновлена у 2016 р. Нормування робіт і технологій виконання, але процеси припинилися через відмову від державного замовлення та воєнні виклики. У 2025–2026 рр. Мінрозвитку активно оновлює норми: з 01.01.2026 набирають чинності ДБН В.2.3-22:2025 «Мости і труби. Основні вимоги проєктування», ДБН для залізниці, Зміна № 1 до ДБН Б.2.2-12:2019 «Планування та забудова території» (з урахуванням інклюзивності, електрозарядної інфраструктури, ландшафтних зон), а також норми щодо інклюзивності житлових та громадських забудов (набрання чинності від 01.04.2026). Ці зміни спрямовані на розширення застосування єврокодів для всіх класів наслідків (СС1–СС3), спрощення процедури розробки ДБН (скорочення термінів на 30 днів) та усунення технічних бар'єрів у торгівлі з ЄС, що сприяє євроінтеграції та створює передумови для інноваційного імпорту матеріалів і

технологій у післявоєнному відбудові. Водночас випуск системного державного замовлення на інноваційні проекти гальмує практичну реалізацію, актуалізуючи потребу у фінансово-кредитних стимулах для впровадження гармонізованих норм у відновлювальних роботах. Таким чином, до таких стимулів належать пільгові кредитні лінії від державних банків (наприклад, через «Укрексімбанк» чи «Ощадбанк») під гарантії Уряду для закупівлі сертифікованих за CPR матеріалів, інвестиційні податкові кредити для підприємств, що інтегрують ВІМ-технології та енергоефективні рішення (з також помітним зниженням ставки податку на прибуток на 20–30%), а також субвенції з держбюджету на РДР у рамках програми «ЄВідбудова» на 2026–2030 рр., що забезпечує фінансування модульних конструкцій, 3D-друку будівельних елементів та антисейсмічних інновацій для прифронтових регіонів. Ці інструменти, інтегровані в єдину державну програму, дозволяють не тільки прискорити норму, а й підвищити конкурентоспроможність української будівельної сфери на європейському ринку, забезпечивши синергію між нормативним оновленням, гармонічною підтримкою та практичним впровадженням інновацій у масштабну відбудову інфраструктури.

ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Отже, з метою гармонізації стандартів інноваційної діяльності в будівництві європейським стандартам активізація має відбутися у напрямках енергоефективності через впровадження стандартів «будинків з нульовим споживанням енергії» (NZEB), екологічності на основі використання вторинної сировини (рециклінгу бетону, матеріалів з низьким вуглецевим слідом), цифровізації завдяки широкому впровадженню Building Information Modeling-технологій, що стає обов'язковим для державних тендерів та безпеки на основі застосування нових методів розрахунку вогнестійкості та сейсмостійкості за європейськими методиками. Перспективами подальших розвідок може бути

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. 25 громад готові взяти участь в експериментальному проєкті зі створення фонду муніципального орендного житла. Міністерство розвитку громад та територій України, 2026. URL: <https://mindev.gov.ua/news/peretvorennya-komunalnykh-pidpriemstv-shcho-maiut-vrakhuvaty-hromady0802>
2. Заяць Т. А. Проблеми державного регулювання інноваційної діяльності в будівництві. Економічний простір. 2020. № 162. С. 23–29. DOI: <https://doi.org/10.32782/2224-6282/162-4>
3. Згалат-Лозинська Л., Дацій О., Величко А. Фінансово-кредитні інструменти як ключовий чинник розвитку інвестиційної діяльності у будівництві. Економіка та суспільство. 2024. № 70. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-70-158>
4. Згалат-Лозинська Л. Державне регулювання інноваційної діяльності в будівництві: теорія, методологія, стратегія розвитку : монографія. Київ : ДКС-Центр, 2020. 470 с.
5. Іванова Т., Клименко М., Згалат-Лозинська Л. Технічні та економічні аспекти впровадження інноваційних технологій 3D-друку в будівництві. Будівельне виробництво. 2024. № 77. С. 51–57. DOI: <https://doi.org/10.36750/2524-2555.77.51-57>
6. Корсун І., Зінченко М., Мостовенко О. Функціонування будівельної галузі в умовах війни. Сталій розвиток економіки. 2024. № 1 (48). С. 176–182. DOI: <https://doi.org/10.32782/2308-1988/2024-48-24>
7. Моголівець А. А. Регулювання фінансової стійкості як засіб впливу на ділову активність будівництва. Будівельне виробництво. 2018. № 65/2. С. 38–44.
8. Наукова, науково-технічна та інноваційна діяльність в Україні у 2024 році : науково-аналітична доповідь / Т. В. Писаренко та ін. Київ : УкрІНТЕІ, 2024. 115 с. URL: <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/nauka/informatsiyno-analitychni/2025/18-07-2025/naukovo-analitychna-dopovid-naukovo-naukovo-tekhnichna-ta-innovatsiyna-diyalnist-v-ukrayini-u-2024-rotsi-18-07-2025.pdf>
9. Про затвердження плану заходів на 2025–2027 роки з реалізації Державної стратегії регіонального розвитку на 2021–2027 роки : Розпорядження КМУ від 25.09.2025 № 1047-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1047-2025-%D1%80#Text>
10. Про інноваційну діяльність : Закон України від 04.07.2002 № 40-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/40-15#Text>

11. Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні : Закон України від 08.09.2011 № 3715-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3715-17#Text>
12. Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року : Указ Президента України від 30.09.2019 № 722/2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/722/2019#Text>
13. Річні звіти державної системи правової охорони інтелектуальної власності України 1992–2024. Український національний офіс інтелектуальної власності та інновацій (УКРНОІВІ). URL: <https://nipo.gov.ua/richni-ip-zvity/>
14. Соколова Н., Штулер Ю. Інноваційні технології в діяльності будівельних підприємств та підвищення ефективності їх впровадження в умовах конкуренції та динамічних змін. Актуальні проблеми економіки. 2023. № 10. Т. 2 (268/2). С. 65–71. URL: <https://eco-science.net/wp-content/uploads/2023/10/10-2.23. topic-Nataliia-M.-Sokolova-Yurii-Yu.-Shtuler-65-71.pdf>
15. Стратегія розвитку сфери інноваційної діяльності на період до 2030 року : схвалено розпорядженням КМУ від 10.07.2019 № 526-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/526-2019-%D1%80#n12>
16. Стратегія цифрового розвитку інноваційної діяльності України на період до 2030 року : схвалено розпорядженням КМУ від 31.12.2024 № 1351-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1351-2024-%D1%80#n14>

Natalya Ushenko

Doctor of Economic Sciences, Professor
Professor of the Department of International Economics
Borys Grinchenko Kyiv Metropolitan University
Kyiv, Ukraine
ORCID ID: 0000-0002-3158-4497
e-mail: ushenko_nv@ukr.net

**FINANCIAL AND CREDIT LEVERS OF STATE
REGULATION OF INNOVATIVE ACTIVITIES:
BEHAVIORAL TRAJECTORY IN CONSTRUCTION**

Abstract. This article identifies and describes the functions of state regulation of innovation in the construction sector, and identifies the financial and credit instruments most commonly used in the current environment. A study of domestic and international experience has shown that the financial sources for innovation in Ukraine are mainly concentrated in the state and local budgets. The levers of state regulation of innovation in the construction sector are described, with fiscal-budgetary and financial-credit measures identified as priorities. Based on an analysis of indicators of innovative activity by domestic enterprises in 2015–2024, the effectiveness of such activity has been assessed, and the challenges to its implementation have been outlined. The available housing loan schemes are summarised, including the ‘eOselya’ program, long-term preferential loans from Derzhmolodzhytlo, state preferential mortgage loans, and proprietary mortgage products from commercial banks (Oschadbank, Kredobank, OTP Bank). Attention is focused on the model of municipal rental housing in Ukraine, which simultaneously addresses the social needs of the population who have lost their homes as a result of military actions and the development needs of local communities. The reasons for the state of innovation in the construction sector are analyzed through the prism of its state regulation in Ukraine. An assessment has been carried out of the implementation of the program-targeted, regulatory and legal, and fiscal and budgetary functions of state regulation of innovation in the construction sector and their role in enhancing the effectiveness of financial and credit levers. It has been determined that the harmonization of standards for innovation in the construction sector with European standards must take place in the areas of energy efficiency through the introduction of ‘net-zero energy building’ standards, environmental sustainability based on the use of secondary raw materials (recycled concrete, materials with a low carbon footprint), and digitalization through the widespread implementation of Building Information Modeling technologies. This is becoming mandatory for public tenders and safety, based on the application of new methods for calculating fire resistance and seismic resistance in accordance with European methodologies.

Keywords: innovation in construction; innovative activity; innovative development; state regulation; sources of funding; financial and credit instruments; tax incentives; behavioral trajectory; investment support; development strategy.

REFERENCES (TRANSLATED AND TRANSLITERATED)

1. Ministry of Development of Communities and Territories of Ukraine. (2026). 25 communities are ready to take part in an experimental project to create a municipal rental housing fund. <https://mindev.gov.ua/news/peretvorennia-komunalnykh-pidpriemstv-shcho-maiut-vrakhuvaty-hromady0802>
2. Zaiats, T. A. (2020). Problems of state regulation of innovative activity in construction. *Economic Space*, (162), 23–29. <https://doi.org/10.32782/2224-6282/162-4> [in Ukrainian]
3. Zhalat-Lozynska, L., Datsii, O., & Velychko, A. (2024). Financial and credit instruments as a key factor in the development of investment activity in construction. *Economy and Society*, (70). <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-70-158> [in Ukrainian]
4. Zhalat-Lozynska, L. (2020). State regulation of innovative activity in construction: Theory, methodology, development strategy: Monograph. DKS-Centr. [in Ukrainian]
5. Ivanova, T., Klymenko, M., & Zhalat-Lozynska, L. (2024). Technical and economic aspects of the implementation of innovative 3D-printing technologies in construction. *Building Production*, (77), 51–57. <https://doi.org/10.36750/2524-2555.77.51-57> [in Ukrainian]
6. Korsun, I., Zinchenko, M., & Mostovenko, O. (2024). Functioning of the construction industry in war conditions. *Sustainable Development of the Economy*, 1(48), 176–182. <https://doi.org/10.32782/2308-1988/2024-48-24> [in Ukrainian]
7. Moholivets, A. A. (2018). Regulation of financial stability as a means of influencing the business activity of construction. *Building Production*, (65/2), 38–44. [in Ukrainian]

8. Pysarenko, T. V., et al. (2024). Scientific, scientific-technical and innovative activity in Ukraine in 2024: Scientific-analytical report. UkrINTEI. <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/nauka/informatsiyno-analitychni/2025/18-07-2025/naukovo-analitychna-dopovid-naukova-naukovo-tekhnichna-ta-innovatsiyna-diyalnist-v-ukrayini-u-2024-rotsi-18-07-2025.pdf> [in Ukrainian]
9. Cabinet of Ministers of Ukraine. (2025). On approval of the action plan for 2025–2027 on the implementation of the State Strategy for Regional Development for 2021–2027 (Resolution No. 1047-r). https://Single-market-economy.ec.europa.eu/access-finance/investeu_en
10. Verkhovna Rada of Ukraine. (2002). On innovative activity (Law No. 40-IV). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/40-15#Text>
11. Verkhovna Rada of Ukraine. (2011). On priority directions of innovative activity in Ukraine (Law No. 3715-VI). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3715-17#Text>
12. President of Ukraine. (2019). On the Sustainable Development Goals of Ukraine for the period until 2030 (Decree No. 722/2019). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/722/2019#Text>
13. Ukrainian National Office for Intellectual Property and Innovations (UkrNOIIVI). (2024). Annual reports of the state system of intellectual property legal protection of Ukraine 1992–2024. <https://nipo.gov.ua/richni-ip-zvity/>
14. Sokolova, N., & Shtuler, Yu. (2023). Innovative technologies in the activity of construction enterprises and increasing the efficiency of their implementation in conditions of competition and dynamic changes. Actual Problems of Economics, 2(268/2), 65–71. https://eco-science.net/wp-content/uploads/2023/10/10-2.23_topic-Nataliia-M.-Sokolova-Yurii-Yu.-Shtuler-65-71.pdf [in Ukrainian]
15. Cabinet of Ministers of Ukraine. (2019). Strategy for the development of the sphere of innovative activity for the period until 2030 (Resolution No. 526-r). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/526-2019-%D1%80#n12>
16. Cabinet of Ministers of Ukraine. (2024). Strategy for digital development of innovation activity of Ukraine for the period until 2030 (Resolution No. 1351-r). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1351-2024-%D1%80#n14>

Стаття надійшла до редакції 28.04.26

Рецензовано 22.05.26

Опубліковано 29.05.2026 р.

This work is licensed under Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0 International License.